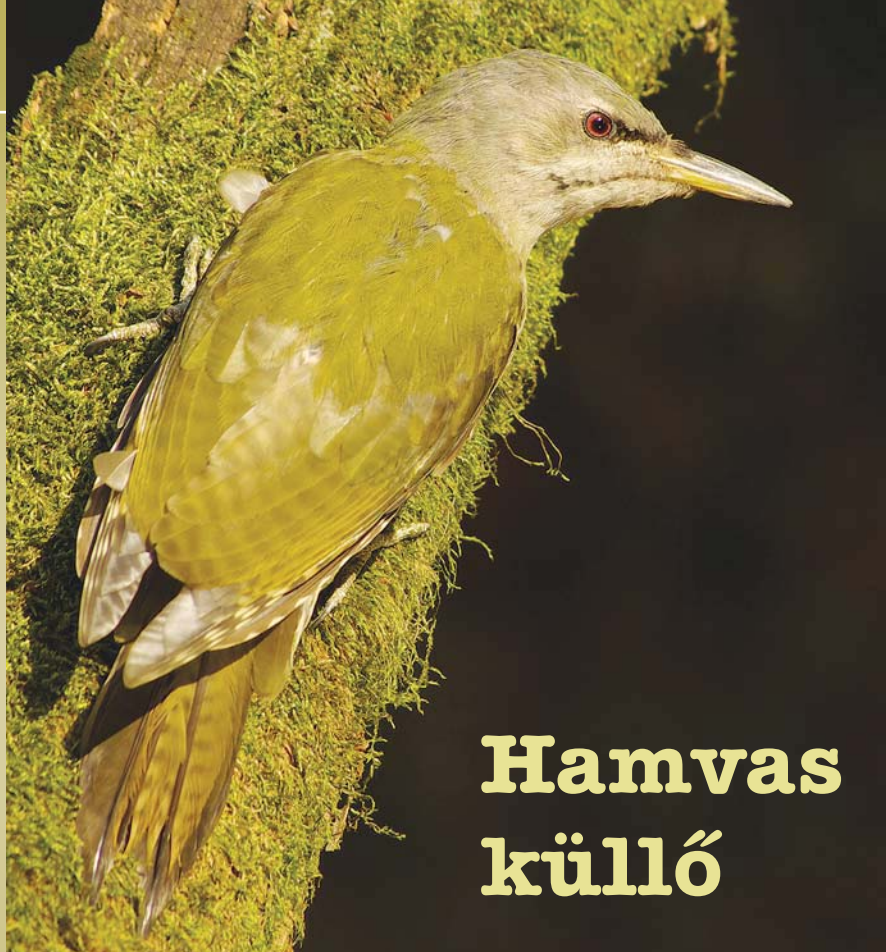

A harkályok családjának talán egyik legkevesbé ismert tagjáról lesz most szó. Szolid megjelenésű, nem annyira feltűnő faj, mint tarkább rokonai. Az ember közelségét is kerüli, igazi erdőlakó madár. De éppen ezért mindig öröm a vele való találkozás. Téli írásunk szereplője a hamvas küllő.

A hamvas küllő (*Picus canus*) a nyugati vidékeken kívül egész Európában megtalálható. Elterjedési területe Ázsián keresztül Japánig terjed. Alapvetően domb- és hegyvidéki faj. Hazánkban is ezeket az élőhelyeket részesíti előnyben, bár néhol síkvidéki ártéren, esetenként alföldi erdőkben is megjelenik. A nálunk előforduló két küllőfaj közül a hamvas küllő a ritkább, bár ehhez talán az is hozzájárul, hogy rejtettebb életmódot folytat. A hegy- és dombvidékek öreg, zárt erdeit kedveli, és ritkábban költözik nyíltabb területekre, mint a zöld küllő.

Öreg tölgyesekben, bükkösökben márciusban kezdődik a költési szezonja. Az erdőkben már a tél vége felé felhangzik a hímek kissé bánatosan csen-

Hamvas küllő

gő kiáltása. Jellegzetes hangja után éppen ezért ez az az időszak, amikor legkönnyebben tudomást szerezhettünk jelenlétükről. Szépen csengő kiáltozásán kívül, a revírfoglalás idején előszeretettel dobol is. Száraz ágcsomokra gyors egymás utáni csapásokat mér a csőrével, ez adja a madarász szakzsargonban dobolásnak nevezett pergő hangot. A harkályokra jellemző

odúkészítés a hamvas küllőre is igaz, bár ez a faj nem szükségszerűen készít minden évben újat. Ha a költés elején talál megfelelő méretű szabad odút, akkor elfoglalja. Ha viszont nincs odú, vagy a szoba jöhetőket más fajok már elfoglalták, akkor újat ácsol. Az odúkészítésben a pár mindkét tagja részt vesz. Az odú általában a korhadás által már meggyengített fában készül,

Erdei szellőrózsa

Védett növényeket bemutató sorozatunk következő szereplője a boglárkafélék családjából kerül ki, azon belül is a szellőrózsák nemzetségéből. Magyarországon négy szellőrózsa faj fordul elő. Mind kora tavaszi virágzású növény. Egyikük sárga, míg a másik három fehér virágú.

Az erdei szellőrózsa (*Anemone sylvestris*) az egyik fehér virágú faj, ám mind közül talán a legfeltűnőbb is.

Alapvetően erdőssztyepp növényként tartják számon. Ez annyit jelent, hogy a száraz gyepek és a zárt lombos erdők átmeneti zónájában, ahol a száraz gyepfoltok és a laza erdőfoltok váltják egymást, ott találja meg a számára kedvező feltételeket. Magyarországon a száraz karsztbokorerdők, homoki és lösztölgyesek erdőszéleinek növénye. Hazánkban a Dunántúlon, az Északi-középhegységben, a Duna-Tisza közének egyes tájain él.

Az erdei szellőrózsa már áprilisban hozza gyönyörű, fehér virágait. A

hazai szellőrózsa fajok között a legnagyobb virággal rendelkezik. Maga a növény is nagy termetűnek számít nemzetségén belül: magassága elérheti a 40-50 cm-t is. Szára egyenes, nem elágazó, gyapjas szőrökkel borított. Tőlevelei már a virágzás idejére kifejlődnek, ez is megkülönbözteti a többi fehér virágú szellőrózsától, mert azok tőlevelei a virágzás ideje alatt nem láthatók. Levelei tenyeresen osztottak, ötagúak, nyelesek, a szárlevelek a szár alsó egyharmadán fejlődnek. A szár tetején magányosan ül a nagy virág, melynek további érdekessége, hogy magát a fehér virágot nem szirmlevelek, hanem túlfejlett csészele-

sokszor 10-15 m-es magasságban. Az elkészült odúba, a többi harkályhoz hasonlóan, fészekanyagot nem hordanak, a tojások az odúkészítés során ott maradt faforgácsokra kerülnek. A fészekalj május elejére teljes, átlagosan 5-7, ritkábban 4-9 hófehér tojás alkotja. Akárcsak az odúkészítésben, a kotlásban is mindkét szülő részt vesz. Nagyjából két hét után kelnek ki a fiókák, és további három hétig maradnak még az odú biztonságában. A szülők a fiókáknak hordott táplálékot a torokzacskójukban viszik az odúba. Távozáskor pedig a fiókák ürülékét elszállítják, így vigyáznak a fészek tiszta-

ságára. A kirepülés után a szülői gondoskodás nem ér véget azonnal. Egy-két hétig még akkor is összetart a család, majd a fiókák fokozatosan önállósodnak, és a végén elkóborolnak. A pár évente egyszer költ. A hamvas küllő táplálékának nagy részét hangyák és azok lárvái, bábjai teszik ki. Fiókáit is zömében ezekkel eteti. Zsákmányának keresése közben ezért gyakran mozog a földön. Étlapját a hangyákon kívül kis számban más rovarok is színesítik. Korhadó fatörzsekben, tuskókban rejtőző rovarokat is zsákmányol. Annyira ragaszkodik megszokott táplálékához, hogy a téli időszakban a hangyabolyok fagyott falában mély lyukakat vés, és hosszú nyelvvel próbálja elérni a bent telelő rovarokat. Bár állandó madár, a kemény teleken kóborlása jellemző. Ilyenkor egyes egyedei olyan helyeken is felbukkannak, ahol a költési szezonban nem látjuk, például települések közelében, gyümölcsösökben.

A hamvas küllő Magyarországon védett madár. Természetvédelmi értéke 50.000 Ft. A hazai erdőkben néhány ezer páros állománya költ. Az öreg erdők kímélését szem előtt tartó erdőgazdálkodás segítheti állományának stabilitását.

velek alkotják, melyek fonákja a szárhoz hasonlóan gyapjas szőrökkel borított. A virág illatos, de a nektárképző, úgynevezett mézfejtő hiányzik belőle. Az egész növény mérgező.

Az erdei szellőrózsa Magyarországon védett növény. Természetvédelmi értéke 5000 Ft.

Látványos, szép virág, de termőhelyéről kiásní, leszedni nem szabad. Számtalan, más színekben is pompázó kertészeti változata létezik, kertünkbe választunk inkább azok közül!

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR
WWW.VOLGYISANDOR.EXTRA.HU

Kemencés Borház

Kemencés Pince

Villány, Baross Gy. u. 50.

- ◆ borkóstolás, boreladás
- ◆ gyertyafényes pincevacsorák
- ◆ termelői borok, desszertborok, borkülönlegességek
- ◆ borlekvárok, hidegen sajtolt olajok, szőlőmag őrlemény
- ◆ szálláslehetőség

Ősi Borház és Ajándékholt

Nagyharsány, Kossuth L. u. 75.

- ◆ termelői borok és borlekvárkülönlegességek
- ◆ szőlőmag őrlemény és hidegen sajtolt olajok
- ◆ előnyomott és hímzett terítők, hímzőfonalak
- ◆ szőttesek, kékfestő anyagok
- ◆ ajándéktárgyak, régiségek kedvezményes áron
- ◆ néptáncruha-készítés

Olcsó és igényes szállással várjuk vendégeinket

a **Centrum Panzióban**

Villányban

és az **Ősi Vendégházban**

Nagyharsányban

Elérhetőség:

Ősiné Kovács Anna 06/30/348-6674

Ősi Anikó 06/30/680-1015

www.osihor.hu

osipinceszet@gmail.com

